

Kritik mot Polismyndigheten i Uppsala län, som bedömt larmsamtal på ett felaktigt sätt

---

Beslutet i korthet: Polisen mottog flera larmsamtal gällande ett bråk i en lägenhet. Samtalen ansågs inte kräva omedelbar polisinsats. Situationen eskalerade emellertid, och slutade med att en person knivskars till döds. Polisen har inledningsvis haft fog för att inte prioritera ärendet men borde ha ändrat sin bedömning när det stod klart att situationen blivit mer akut.

Bakgrund och utredning

AA anmälde Polismyndigheten i Uppsala län till JO. I anmälan framförde han kritik mot polismyndighetens agerande i anledning av att han och andra hade ringt larmnumret 112 för att rapportera att en våldsam person försökt döda honom och slagit sönder hans ytterdörr m.m. Av anmälan framgick följande.

Den 20 augusti 2010 hade AA besök i sin bostad av några vänner och en bekant till dessa som han själv inte kände, BB. Sällskapet stannade över natten. På morgonen visade det sig att någon hade slagit sönder toaletten. När AA frågade BB om detta blev denne upprörd och hotfull. Efter att BB därefter hade lämnat lägenheten ringde AA till polisen för att göra en polisanmälan avseende skadegörelse. Klockan var då runt 08.30. Polisen svarade att han skulle kontaktas. Efter ungefär en halvtimme ringde han återigen polisen, men fick samma svar.

En stund därefter kom BB tillbaka till lägenheten och bankade på dörren. BB såg påverkad ut, höll i ett halvmeterlångt ”spärrskaft” och betedde sig väldigt aggressivt och hotfullt. BB hade fått för sig att hans tillhörigheter fanns i lägenheten och skrek bl.a. att han skulle hämta sin fars gevär och skjuta AA i huvudet. AA försökte att stänga dörren men BB förhindrade detta. Till slut svingade BB spärrskaftet mot AA:s huvud. Slaget missade eftersom AA i sista stund lyckades dra igen dörren. Därefter slog BB flera gånger mot dörren innan han lämnade platsen.

AA ringde 112 och blev kopplad till polisen. Han berättade att BB hade kommit tillbaka och försökt att döda honom och att polisen måste komma på en gång.

Polisen svarade att de skulle komma. Efter 35 minuter ringde han 112 igen och frågade om de skulle komma snart. Han fick samma svar som tidigare.

Senare ringde det på dörren. När AA öppnade dörren visade det sig att det var BB som hade återkommit. BB slet upp dörren och började skrika och bete sig än mer aggressivt och hotfullt än tidigare. En kamrat som befann sig i lägenheten ringde 112 och berättade att BB hade kommit tillbaka. Polisen svarade att man borde stänga dörren, vilket emellertid inte gick.

Det slutade med att BB tog sig in i lägenheten och attackerade AA, varvid denne högg BB i axeln med en kniv. AA lyckades därefter få BB ut ur lägenheten, varefter han omedelbart ringde 112 och sa att de måste skicka en ambulans. Enligt AA dröjde det cirka 20 minuter innan ambulansen anlände och när den väl hade anlämt ville ambulanspersonalen inte gå fram till BB utan polisens hjälp. Såväl SOS Alarm som ambulanspersonalen ringde polisen och frågade när dessa skulle komma. När polis väl kom till platsen hade BB redan avlidit.

Det visade sig senare att även BB själv vid två tillfällen under morgonen hade ringt polisen.

Polismyndigheten i Uppsala län (länspolismästaren CC) lämnade följande redogörelse för händelseförloppet.

Klockan 09.33 ringer AA till polismyndighetens länskommunikationscentral och berättar att BB nyss varit hemma hos AA och slagit sönder dennes dörr med någon form av verktyg. Vid detta samtal framkommer inga uppgifter om att AA själv varit nära att träffas av slag eller liknande. Ärendet rubriceras därav som skadegörelse där gärningsmannen avvikit och får prioriteringsgraden (3) "rutin". AA får besked om att han kommer att kontaktas av polis senare under dagen för anmälanupptagning då inga lediga patruller finns tillgängliga vid denna tidpunkt.

Klockan 09.48 ringer BB till länskommunikationscentralen och vill anmäla AA för misshandel samt stöld av tröja. Ärendet rubriceras som misshandel med prioriteringsgrad (3) "rutin". Ansvarig operatör som tagit emot detta samtal uppger att han inte i dagsläget minns händelsen i detalj men att prioriteringsgraden "rutin" vanligtvis används i de fall där den påstådda misshandeln redan ägt rum och parterna därefter befinner sig på olika adresser samt att båda parterna, på var sitt håll, kontaktat polis för anmälanupptagning. Denna händelserapport länkas till den händelserapport som sedan tidigare upprättats med anledning av AA:s samtal.

Klockan 10.05 ringer återigen AA till länskommunikationscentralen och undrar varför polis inte kontaktat honom ännu med anledning av att han ville anmäla skadegörelse på sin dörr. AA uppger i detta samtal att BB i samband med skadegörelsen försökt attackera AA med verktyget. AA upplyses på nytt om att han kommer att bli kontaktad av polis senare under dagen. Detta samtal föranledde ingen förändring av den tidigare prioriteringsgraden av ärendet med hänsyn till alla kända omständigheter från tidigare samtal av både AA och BB.

Cirka klockan 10.15 ringer BB på nytt och undrar varför polis inte kontaktat honom med anledning av att han beställt polis tidigare. BB, som befinner sig på en annan adress än AA, informeras återigen om att det inte finns någon ledig polisiär resurs för tillfället, men att han kommer att kontaktas under dagen för en

anmälsupptagning om den uppstådda dispyten mellan honom och AA. BB ifrågasätter polisens prioritering genom att fråga om han ska gå hem till AA och bli knivhuggen i syfte att få sitt ärende högre prioriterat. BB avråds från att göra detta och informeras återigen om att han kommer att kontaktas under dagen för anmälsupptagning.

Vakthavande befäl har i sina synpunkter uttalat att han inte vid detta tillfälle fick kännedom om BB:s uttalande om att han ville påskynda den polisiära resursen genom att gå till AA och bli knivhuggen. Detta kom till vakthavande befäls kännedom först efter klockan 11.38 då knivdådet redan ägt rum. Vakthavande befäl säger dock att denna omständighet med all sannolikhet inte hade föranlett en prioriteringsförändring då uttalandet beskriver ett hypotetiskt händelseförlopp där BB själv inte är tilltänkt gärningsman.

Klockan 10.36 ringer DD, en väninna till AA som befinner sig i AA:s bostad. Hon uppger i samtalet att BB åter kommit till adressen och att han är hotfull och skriker ute i trapphuset där AA då också befinner sig. DD blir uppmanad att ta med sig AA in i bostaden och stänga dörren. Vakthavande befäl uppger avseende denna omständighet att samtalet inte föranledde någon förändring av prioriteringsgraden eftersom de kända omständigheterna tydde på att det var två bekanta som blivit ovänner över sönderslagna och kvarglömda tillhörigheter.

Vakthavande befäl uppger vidare att AA:s och BB:s vilja att polisanmäla det inträffade skulle tillgodoses under dagen, men behovet bedömdes inte som trängande, utan den uppmaning som DD fick om att ta med sig AA in i bostaden bedömdes som tillräcklig vid denna tidpunkt. Vakthavande befäl uppger vidare att han nu i efterhand givetvis skulle ha fattat beslut om att omprioritera resursen redan i detta läge, men att denna hypotetiska förändring ändå inte hade kunnat påverka utfallet eftersom knivdådet hade hunnit äga rum innan den aktuella polispatrullen kommit till platsen.

Klockan 10.41 ringer AA till SOS Alarm och berättar att han knivhuggit BB.

Klockan 10.44 ringer SOS Alarm till polismyndighetens länskommunikationscentral och vidarebefordrar AA:s uppgifter om att denne knivhuggit BB.

Klockan 10.47 beordras närmaste polispatrull bestående av två poliser till den aktuella adressen. Ärendet prioriteras om till (2) ”hög”. Vakthavande befäl uppger angående denna omprioritering att det inte har någon praktisk betydelse att det aktuella fallet graderades till (2) ”hög” istället för (1) ”omedelbart” då det vid detta tillfälle inte fanns några andra konkurrerande ärenden med motsvarande angelägenhetsgrad. Patrullen som blir beordrad klockan 10.47 befinner sig i Enköping när larmet inkommer. I samtalet med SOS Alarm förs en diskussion huruvida den singelpatrull som befinner sig närmare Bålsta ska beordras. Det beslutas dock att singelpatrullen ur ett säkerhetsperspektiv inte ska beordras till adressen med anledning av den allvarliga händelsen utan att det krävs en polispatrull med minst två poliser för det aktuella larmet. Därefter beordras ytterligare patruller från Uppsala till platsen.

Klockan 10.49 vidarebefordrar SOS Alarm samtal från ambulanspersonalen till länskommunikationscentralen. Ambulanspersonalen meddelar att de är på plats och har omhändertagit BB och att de behöver polis till platsen.

Klockan 10.59 anländer den första patrullen till platsen och AA grips klockan 11.02.

Till polismyndighetens yttrande bifogades sparade ljudfiler från telefonsamtal.

Polismyndigheten upplyste vidare att en anmälan om misstänkt tjänstefel hade upprättats såvitt avsåg handläggningen av de inkomna telefonsamtalen till

länskommunikationscentralen, men att åklagare beslutade att inte inleda någon förundersökning med motiveringen att uppgifterna i ärendet inte gav anledning att anta att något brott som hörde under allmänt åtal hade förövats.

Polismyndigheten redogjorde för den rättsliga regleringen på området, och anförde följande.

I 5 § Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om den datoriserade rutinen för polismyndigheternas kommunikationscentraler (KC-Polis) (RPSFS 2001:17, FAP 171-2) framgår vilka uppgifter som ska skrivas in i KC-Polis. Bland annat framgår det av punkt 3 i nämnda bestämmelse att uppgift om uppdragets prioritet med angivande av prioritetsgraderna 1, 2, 3 eller 4 ska registreras. Av de allmänna råden som följer av denna bestämmelse framgår vidare att prioriteringsgraderna anges enligt följande:

Prioritet 1 – Ingripande ska ske omedelbart

Prioritet 2 – Ingripande ska ske så snart som möjligt

Prioritet 3 – Ingripande sker senare

Prioritet 4 – Inget ingripande ska ske

Polismyndigheten redovisade därefter följande bedömning.

I AA:s anmälan till Justitieombudsmannen uppger AA att hans första samtal till polismyndigheten ska ha skett cirka klockan 08.30. Denna uppgift stämmer inte, då det första samtalet som inkommer från AA sker klockan 09.33. I detta samtal framkommer endast uppgifter om att en skadegörelse skett på den aktuella adressen vid en tidigare tidpunkt. Denna händelse rubriceras som skadegörelse och då inga lediga resurser finns för denna anmälanupptagning får AA besked om att han kommer att bli kontaktad under dagen av polis. De resurser, som vid denna tidpunkt finns tillgängliga, är upptagna med en trafikkontroll där ett misstänkt rattfylleri utreds.

AA ringer på nytt till länskommunikationscentralen klockan 10.05. De uppgifter AA i sin anmälan till Justitieombudsmannen påstår att han lämnar till polismyndigheten framkommer inte heller vid detta samtal. AA uppger inte att BB återkommit vid ett nytt tillfälle utan refererar till sitt tidigare samtal. De uppgifter som rent faktiskt framkommer är att AA undrar när han ska bli kontaktad av polis för anmälanupptagning.

Nästa samtal från AA:s bostad till länskommunikationscentralen sker av DD klockan 10.36. Under detta samtal framkommer det uppgifter om att BB befinner sig ute i trapphuset med AA. Under samtalet hörs högljudda röster. Vakhavande befäl gör bedömningen att läget inte är akut då det med hänsyn till alla kända omständigheter enbart förefaller vara två bekanta som är ovänner. Beskedet att DD ska ta med sig AA in i bostaden och stänga dörren anses därför vara tillräckligt då den polisiära resurs som fanns tillgänglig fortfarande var uppbunden med utredning avseende det misstänkta rattfylleriet.

Polismyndigheten anser att vakhavande befäls bedömning avseende prioriteringsgrader på de inkomna samtalen från AA och DD är korrekta utifrån den information som framkom vid samtalen samt det aktuella resursläget.

Avseende BB:s samtal, varav det första inkom klockan 09.48 och det andra cirka klockan 10.15, anser polismyndigheten att den beslutade prioriteringsgraden inte bör kritiseras. Den information som lämnas av BB visar att AA och BB befinner sig på olika adresser och att läget inte är akut. BB är något provocerande under sitt andra samtal och uttalar tydligt att han är missnöjd med att polisen inte tar kontakt med honom omedelbart. Han för ett hypotetiskt resonemang om att besöka AA:s bostad för att själv bli knivhuggen för att påskynda en polisiär

insats. Avseende denna del har vakthavande befäl yttrat att han vid detta tillfälle inte fick kännedom om just det hypotetiska resonemanget, men att denna omständighet med all sannolikhet ändå inte inneburit en prioriteringsförändring med hänsyn till alla omständigheter som var kända i ärendet då.

Klockan 10.44 kontaktar SOS Alarm länskommunikationscentralen och vidarebefordrar AA:s uppgifter om att denne knivhuggit BB. Under detta samtal sker en kortare diskussion om de aktuella omständigheterna och det beslutas att den polisiära patrullen, bestående av enbart en polis, som befinner sig närmast adressen, inte ska skickas, ur ett säkerhetsperspektiv. Klockan 10.47 beordras därför närmaste patrull med två poliser till adressen. Prioriteringsgraden ändras till (2) ”hög” och den aktuella patrullen avbryter utredningen kring det misstänkta rattfylleriet i Enköping och anländer därefter klockan 10.59 på den aktuella adressen i Bålsta. Klockan 10.49 meddelar ambulanspersonalen att de omhändertagit BB för vård.

Polismyndigheten anser att den bedömning som gjorts är korrekt. Prioriteringsgraden ändras och en polispatrull är på plats på adressen 12 minuter efter att SOS Alarm vidarebefordrat uppgifter om att ett knivdåd skett. Bedömningen att singelpatrullen inte skulle beordras ifrågasätts inte av myndigheten, med hänsyn till uppgifterna om att det befann sig ett flertal personer på den aktuella adressen. Klockan 10.57 inkommer uppgifter från ambulanspersonal att BB avlidit av sina skador och med anledning därav upprättas en särskild händelserapport med rubricering ”mord/dråp”, för att på ett bättre sätt kunna dokumentera alla åtgärder i ärendet.

Sammanfattningsvis anser polismyndigheten att den aktuella händelsen är mycket tragisk. Om alla de omständigheter som är kända i ärendet idag, varit kända för polismyndigheten redan innan knivdådet skett hade en annan prioritering av ärendet kunnat göras. Polismyndigheten anser dock att ansvarigt vakthavande befäl hanterat händelsen på ett korrekt sätt utifrån de omständigheter som förelegat vid beslutstillfällena. Totalt har det till länskommunikationscentralen inkommit fem samtal från enskilda angående den uppkomna dispyten; två från AA, två från BB och ett från DD. De bedömningar som gjorts vid varje inkommet samtal har baserat sig på de uppgifter som lämnats vid samtalen och de prioriteringsgrader som beslutats får därför anses vara korrekta, utifrån lämnade uppgifter av de enskilda. Därefter har ärendet omprioriterats och en polispatrull har beordrats till platsen omedelbart efter att SOS Alarm meddelat att ett knivdåd skett.

Polismyndigheten anser således att de beslut som fattats av involverad personal i aktuellt ärende inte bör kritiseras.

AA kommenterade polismyndighetens yttrande. Han uppgav bl.a. att hans två första samtal skedde till polisens direktnummer, eftersom ärendet då inte var akut, och att det kan vara skälet till att de inte finns med bland de inspelade samtalen.

Uppsala tingsrätts lagakraftvunna dom i mål B 5322-10 inhämtades. Av den framgår att AA i anledning av det inträffade dömdes för grov misshandel och vållande till annans död till tre och ett halvt års fängelse.

I ett beslut den 6 september 2012 anförde *JO Axberger* följande.

Bedömning

Det har inte kunnat utredas vad som förekom vid de två samtal till polisen som AA har uppgett att han ringde runt kl. 08.30 respektive 09.00. AA har dock själv angett att hans ärende då gällde anmälan om skadegörelse och att saken

inte var akut. Det är inte heller klarlagt vart samtalen ska ha ringts. För bedömningen av hans anmälan har uppgifterna om dessa samtal marginell betydelse och jag bortser i det följande från dem.

Det första dokumenterade telefonsamtalet mellan AA och polismyndighetens länskommunikationscentral (LKC) registrerades kl. 09.33. Som polismyndigheten har anfört i sitt yttrande till JO framkom vid detta samtal inga uppgifter om att BB skulle ha försökt att misshandla AA. Klockan 09.48 ringde BB LKC och ville anmäla AA för misshandel och stöld. Klockan 10.05 ringde AA åter till LKC. Han hänvisade då till vad han tidigare anmält. Han berättade också att BB i samband med den tidigare skadegörelsen av ytterdörren hade försökt att attackera honom med en stor skiftnyckel. Han undrade varför polisen inte hade ringt upp honom ännu. – Att polisen i det här läget inte ”prioriterade upp” ärendet kan jag inte ha några invändningar emot. Såväl AA som BB hade i sina samtal beskrivit ett avslutat händelseförlopp och det fanns i den information som polisen fått inga indikationer på det som komma skulle.

Runt kl. 10.15 ringde även BB tillbaka och undrade när polis skulle komma. När han informerades om att andra ärenden hade högre prioritet blev han upprörd och ett åtminstone delvis förvirrat meningsutbyte följde. – Inte heller detta samtal krävde enligt min mening omedelbara åtgärder.

Klockan 10.36 kopplades AA:s kamrat, DD, till LKC. Hon hänvisade till AA:s tidigare samtal med polisen och berättade att BB hade kommit tillbaka och nu stod i trapphuset och gapade och skrek och hotade henne och AA. Det framgick att hon uppfattade BB som drogpåverkad. Hon beskrev att denne var ”helt väck”. Från inspelningen av samtalet går det att höra högljudda röster i bakgrunden. LKC gav DD rådet att gå in i lägenheten ”i stället för att stå där ute och tjafsa med honom”. Operatören sa vidare att ”det är väl ingen vits att ni står där om han är hotfull”. DD svarade att hon skulle säga det till AA och tillade sedan ”men han är här nu i alla fall”. Samtalet avslutades med att operatören uppgav att hon skulle meddela det ”så ska vi se vad vi ska göra”.

I den här situationen hade polisen uppgifter om att BB tidigare under morgonen hade slagit sönder AA:s dörr med ett tillhygge och att han med samma tillhygge även hade försökt att slå AA i huvudet. Myndigheten kände även till att BB antagligen var drogpåverkad samt ansåg sig ha blivit bestulen av AA och att han var upprörd över detta. Det faktum att DD tog kontakt med polisen och det hon uppgav borde ha föranlett en omprioritering av ärendet; det var inte längre fråga om ett rutinärende som kunde hanteras vid tillfälle utan DD hade skäl att förvänta sig att hennes önskan om polishjälp skulle tillgodoses på en gång. Det är vidare anmärkningsvärt att polisen inte sökte inhämta mer information om situationen, exempelvis huruvida det ens var möjligt för AA att ta sig in i lägenheten och stänga BB ute.

Polismyndigheten har tillagt att även om en patrull i det läget hade beordrats till platsen så hade denna patrull ändå inte hunnit dit innan knivdådet ägde rum. Det

må vara en riktig iakttagelse, men den gör inte myndighetens bedömning mindre felaktig. En grundläggande förutsättning för att polisen ska kunna prioritera sina resurser på ett ändamålsenligt sätt är att information av det slag som lämnades i detta ärende värderas korrekt. Om det inte sker kommer polisens insatser inte att användas på det sätt medborgarna har skäl att förvänta sig. En felprioritering kan därför inte ursäktas med hänvisning till att den kanske inte spelat någon roll i det enskilda fallet.

Klockan 10.41 ringde AA till SOS Alarm och berättade att han hade knivhuggit BB och bad dem att skicka en ambulans så fort som möjligt. Klockan 10.44 kontaktade SOS Alarm LKC och vidarebefordrade AA:s uppgifter. Polisen informerades vid upprepade tillfällen att ambulanspersonalen inte skulle gå fram utan att polisen fanns på plats. Från polisens sida uppgav man att en patrull skulle skickas. En sådan beordrades kl. 10.47 till platsen. Det hade då alltså gått sex minuter sedan larmet kom, vilket under omständigheterna inte förefaller optimalt.

Även i detta skede förvånar polismyndighetens val av prioriteringsgrad. När man nu tillämpar ett prioriteringssystem från grad 1 ("ingripande ska ske omedelbart") till grad 4 ("inget ingripande ska ske") har jag svårt att förstå skälet till att man efter larmet om knivdådet inte gav ärendet – som vid det laget uppenbart kunde handla om att rädda liv – högsta prioritet, utan i stället bedömde att det skulle hanteras "så snart som möjligt". Det förstärker intrycket av att myndigheten haft svårt att ta till sig den information man fick.

De samtal som förekom, och som jag lyssnat på i inspelad form, lämnar i och för sig utrymme för tolkning, och jag kan ha förståelse för att de som mottagit de inledande samtalen inte uppfattat situationen som så allvarlig. Att de fakta som kom fram i samtalet från DD, sedda i ljuset av det som redan var känt, inte föranledde myndigheten att ändra sin bedömning att ingripande kunde anstå är dock inte försvarbart. Polismyndigheten i Uppsala län kan därför inte undgå kritik för sitt sätt att sköta ärendet. Det finns flera skäl för myndigheten att utvärdera det som inträffat och att söka ta lärdom av detta.